

Часнікова О. В.,

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник відділу географії та економіки
Інституту педагогіки НАПН України

ПІДРУЧНИК ЕКОНОМІКИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ

Сьогодні досить розповсюдженою є думка, що необхідність виховання підприємливої молоді — не лише засада економічного розвитку, а й умова виживання України як держави. Мабуть тому, у переліку ключових компетентностей випускника Нової української школи названо й підприємницьку.

За Державним стандартом базової й повної загальної середньої освіти підприємницька компетентність є також однією з ключових. Вона передбачає реалізацію здатності учнів співвідносити власні економічні інтереси й потреби з наявними ресурсами, інтересами й потребами інших людей та суспільства; організовувати власну трудову та підприємницьку діяльність і роботу колективу, орієнтуватися в нормах й етиці трудових стосунків; аналізувати й оцінювати власні професійні можливості, здібності та співвідносити їх з потребами ринку праці; складати, здійснювати й оцінювати плани підприємницької діяльності та особисті бізнес-проекти; презентувати й поширювати інформацію про результати власної економічної діяльності та діяльності колективу.

«Суспільство знань» вимагає креативності, глобальної компетентності та мобільності, критичності та нестандартності як від сучасних випускників шкіл, так і від учителів, які мають володіти сучасним спектром педагогічних стратегій (стратегій навчання), що забезпечують максимальне поліпшення учнівських досягнень [2]. Актуальною проблемою впровадження компетентнісного підходу в практику навчання є проблема створення засобів навчання, в тому числі й підручників. Сьогодні суб'єктам освітнього процесу (педагогам та учням) надано право самостійно обирати підручники, навчальні посібники та інші засоби навчання. Але до сих пір саме підручник часто є основним, а іноді й єдиним засобом навчання, тому він має впливати на мотиваційну сферу учня. Підручник має зацікавити, змотивувати та стимулювати учнів у розвитку ключових компетентностей.

Основною вимогою на цей час залишається мотивація до опанування предмету. Тобто підручник економіки фактично мотивує учня до вивчення економічної теорії у скороченому та спрощеному вигляді. Тому перед розробниками підручників нового покоління постало завдання мотивувати учня не лише на предметну сферу, а й на сферу реалізації життєвих інтересів особистості. Практична значущість розробок у сфері мотивації складається у пошуці ефективних прийомів роботи, нових методів і підходів у навчанні, а також виявленні нових джерел мотивації. За Меденцовою Т. М. «мотивація — гнучке утворення, вона обумовлена змінами в залежності від соціальної та економічної ситуації» [3].

За цих умов на перший план виходить задача створення мотивуючого контексту підручника: сукупності факторів, які зможуть впливати на розвиток підприємницької компетентності учнів. Підручник економіки має спиратися на особистий життєвий досвід учнів; його зміст, містити якомога більше матеріалу із реальної практики підприємництва, життєвих історій підприємницького успіху. Таким чином, учень повинен розуміти, навіщо йому необхідні знання із сфери економіки (економічні закони, математичні моделі, складні економічні поняття), де та як він зможе їх застосувати. Сучасний підручник виконує не лише інформаційну, а й діяльнісну функцію. Змістовно підручник економіки має надати можливості, які забезпечать діалог між учасниками освітнього процесу. Цьому сприятимуть наявність у підручнику таких завдань: проблемні ситуації (кейси); теми есе (проектів), завдання для роботи зі статистичною або фактичною інформацією (такої інформації може бути недостатньо, й тоді учень має відшукати за допомогою різних джерел), або забагато (як часто буває у реальному житті). Формуванню та розвитку підприємницької компетентності учнів мають сприяти й домашні завдання міжпредметного типу. Виконання таких завдань налаштовує учнів на творчу пошукову діяльність і стимулює їх ініціативу, креативність та винахідливість.

Підручник економіки має стимулювати самоосвіту й містити завдання (вправи) для самоперевірки. Завдання підручника сприятимуть здійсненню самоконтролю, самооцінки, не пов'язаних з контролем вчителя. Електронний додаток (сукупність електронних освітніх ресурсів, призначених для застосування в освітній діяльності спільно з підручником) може доповнити підручник.

Виховний потенціал підручника дозволить зрозуміти шанобливе ставлення до чужої власності; значення етичних норм і моральних цінностей в економічній діяльності окремих людей і суспільства; вміння ухвалювати раціональні рішення, оцінювати та брати відповідальність за їх можливі наслідки для себе, свого оточення й суспільства в цілому [4, С. 14].

Для того, аби підручник економіки став джерелом мотивації для розвитку підприємницької компетентності учнів та якщо він направлений на гуманізацію освітнього процесу, він має містити позитивні орієнтації на засвоєння змісту економічної освіти, забезпечувати основні види мотивації до підприємницької діяльності.

Список літератури

- 1.** Гельбак А. М. Формування підприємливості учня як ключової компетентності для життя: [методичні рекомендації] / А. М. Гельбак. — Кропивницький: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2017. — 24 с
- 2.** Педагогічна Конституція Європи [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.arpue.org/index.php/ru/hlavnaia/104-pedagogicheskayakonstitutsiya-evropy/141-pedahohichna-konstytutsiia-uevropy> 1
- 3.** Меденцова Т. М. Аналіз понять «мотиви» та «мотивація навчання» особистості. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/7/statti/2medencova.htm
- 4.** Уроки з підприємницьким тлом: [навчальні матеріали] / за заг. ред. Е. Бобінської, Р. Шияна, М. Товкало. — Варшава: Сова, 2014. — 398 с.